

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2024. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.12.85>

УДК 005.21:005.342.338.1

А. В. Гріщенко,

аспірант кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом, Одеський національний технологічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0510-017X>

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ**

A. Hrishchenko,

Postgraduate student of the Department of Trade Entrepreneurship, Merchandising and Business Management, Odesa National University of Technology

**CONCEPTUAL PRINCIPLES OF FORMATION OF THE STRATEGY
FOR INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF THE BAKERY INDUSTRY OF UKRAINE**

Проведене дослідження показало, що інноваційний розвиток та самі інновації відіграють важливу роль та є рушійною силою для більшості підприємств нашої держави, зокрема і хлібопекарських. Зазначено, що інновації на сучасному етапі розвитку економіки стають ключовим засобом збереження конкурентоспроможності підприємства як на внутрішньому так і на

зовнішньому ринках, забезпечуючи інноваційно активному підприємству досягнення максимальної результативності, що проявляється у трьох складових: економічна, соціальна та екологічна.

Автором доведено, що ефективна діяльність хлібопекарських підприємств має вагоме соціальне, економічне та політичне значення, відповідно цьому виявлено проблеми, з якими стикаються вітчизняні підприємства хлібопекарської промисловості України, а також визначено перспективи розвитку та пошуку шляхів підвищення ефективності їхньої діяльності на засадах інноваційного розвитку та необхідності формування стратегії інноваційного розвитку.

У статті розглянуто основні характеристики, які відображають сутність стратегії розвитку підприємства, дерево цілей підприємства хлібопекарської промисловості, етапи формування стратегії інноваційного розвитку підприємства хлібопекарської промисловості. Автором розроблено механізм формування стратегії інноваційної розвитку хлібопекарської промисловості України та запропоновано концептуальні основи реалізації стратегії інноваційного розвитку хлібопекарської промисловості України. При цьому виокремлено комплексне виконання завдань задля реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємств хлібопекарської промисловості: забезпечення стійкого інноваційного розвитку підприємств і створення умов для їх конкурентоспроможного функціонування; максимальне використання інноваційних можливостей підприємства; укріплення інноваційної сили підприємства і визначення пріоритетних напрямів інноваційного розвитку; розроблення заходів щодо регулювання інноваційних можливостей для забезпечення необхідного рівня конкурентоздатності підприємства; здійснення систематичного моніторингу інноваційного потенціалу та інноваційної активності для управління інноваційною діяльністю підприємства.

The study showed that innovative development and innovation itself play an important role and are the driving force for most enterprises of our country, including bakery. It is noted that innovations at the present stage of economic development become a key means of maintaining the competitiveness of enterprise both in the domestic and foreign markets, providing an innovatively active enterprise with the achievement of maximum efficiency, which is manifested in three components: economic, social and environmental.

The author proves that the effective activity of bakery enterprises has a significant social, economic and political importance, respectively, the problems faced by domestic enterprises of the bakery industry of Ukraine are identified, as well as the prospects for development and search for ways to improve the efficiency of their activities on the basis of innovative development and the need to form a strategy for innovative development are identified.

The article discusses the main characteristics that reflect the essence of the enterprise development strategy, the tree of goals of the enterprise of the bakery industry, the stages of formation of the strategy of innovative development of the enterprise of the bakery industry. The author develops a mechanism for the formation of a strategy for innovative development of the bakery industry of Ukraine and proposes a conceptual basis for the implementation of the strategy of innovative development of the bakery industry of Ukraine. At the same time, the complex fulfillment of tasks for the implementation of the strategy of innovative development of enterprises in the bakery industry is allocated: ensuring sustainable innovative development of enterprises and creating conditions for their competitive functioning; maximum use of innovative capabilities of the enterprise; strengthening the innovative power of the enterprise and determining the priority areas of innovative development; development of measures to regulate innovative opportunities to ensure the required level of competitiveness of the enterprise; implementation of systematic monitoring of innovation potential and innovation activity for management of innovation activity of enterprise.

Ключові слова: стратегія, інновації, підприємство, хлібопекарська промисловість, розвиток, реалізація, ефективність.

Keywords: strategy, innovation, enterprise, bakery industry, development, implementation, efficiency.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Продукція хлібопекарської промисловості являє собою важливу складову забезпечення продовольчої безпеки, оскільки хліб споживається всіма верствами населення. На даний час, розвиток хлібопекарської промисловості переживає не найкращі часи свого розвитку. Серед причин, що зумовлюють гальмування розвитку хлібопекарської промисловості виділяємо наступні: повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України; зростання цін, зниження купівельної спроможності грошових доходів населення, а також більш економне витрачання хліба та хлібобулочних виробів; кризовий стан економіки, що в свою чергу впливає на інвестування коштів у виробництво, недосконалому оподаткуванню, використання методів недобросовісної конкуренції, недосконалість законодавчої бази, що не сприяють стабільному та ефективному функціонуванню галузей і підприємств; падіння споживчого попиту на продукцію хлібопекарських підприємств; бурхливий розвиток малого хлібопечення в міських і сільських населених пунктах; низький рівень використання наявних виробничих потужностей, викликаний падінням обсягів виробництва і реалізації продукції [22]. Відтак, система інноваційного управління підприємством повинна бути спрямована на формування ефективної стратегічної політики нововведень, що дозволяє підприємству функціонувати, уникаючи кризових ситуацій і займати провідні позиції у своїй галузі. Сучані тенденції, що склалася в українській економіці, характеризується загальним спадом виробництва та конкурентоспроможності продукції, а також зниженням зацікавленості більшості товаровиробників у проведенні інноваційних заходів,

при цьому це характеризується практично повною відсутністю у державних структур цілісної інноваційної політики, що потребує подальшого дослідження та аргументованих рекомендацій.

Вищевикладене і обумовлює необхідність пошуку концептуальних підходів щодо формування ефективної стратегії інноваційного розвитку хлібопекарської промисловості України. Зокрема, стратегія інноваційного розвитку повинна передбачати різноманітний хід подій та ефективно реагувати на зовнішні та внутрішні чинники впливу. Тому, сьогодні проблема вибору оптимальної інноваційної стратегії досить актуальна для вітчизняних підприємств хлібопекарської промисловості, так як у зв'язку з розвитком науково-технічного прогресу ринкова економіка здобуває усе більш інноваційний характер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури показав, що залучення підприємства до інноваційного розвитку обумовлює необхідність розробки і реалізації ефективної стратегії для підприємств хлібопекрської промисловості, яка б стала підґрунтям для послідовного, системного та керованого процесу впровадження інновацій, а також відображала б стратегічні завдання підприємств даної галузі.

У своїй праці Семенюк О.М. зазначає, що у сучасних умовах основним способом підвищення конкурентоспроможності підприємства, підтримки високих темпів його розвитку та рівня прибутковості стає впровадження інновацій та сучасних інноваційних технологій [20]. Боковець В.В. у своєму доробку стверджує, що підприємству для успішного, тривалого, господарювання необхідно навчитися визначати лінію довгострокової поведінки і розробляти певний загальний сценарій довгострокового розвитку та діяльності, приймати важливі рішення, які в результаті дадуть позитивний ефект [3]. Прохорова В.В. у своєму дослідженні акцентує увагу на тому, що в сучасних економічних умовах є об'єктивна необхідність здійснення і прискорення процесу інноваційного розвитку вітчизняних підприємств, але

успішний інноваційний розвиток підприємства можливий тільки за умови прийняття найбільш адекватних та дієвих управлінських рішень для конкретного підприємства, враховуючи його потенційні можливості [18].

Гришко А.М., Мельник А.О. у своїй науковій праці зазначають, що фінансування наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності є недостатнім і саме це зумовлює згортання низки важливих наукових розробок. В той же час наявний ресурсно-технологічний потенціал не відповідає вимогам сьогодення через низький рівень виробничої бази та недостатнє фінансування державою науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок [7, с. 178].

Бетехтіна Л.О. в своєму дослідженні, вказує на те, що хлібопекарська промисловість - це одна з провідних галузей харчової промисловості України, призначення якої полягає у безперебійному забезпечення виробництва хліба, хлібобулочних та інших борошняних виробів у обсягах, які відповідають нормам державної продовольчої безпеки [2].

Сичевський М.П., Шпичак О.М., Коваленко О.В., Куць О.І., Бокій О.В. у своїй праці вказують на те, що центральне місце у продовольчих системах усіх країн світу займають хліб і зернові продукти, які є джерелом вуглеводів, білків, вітамінів групи В та мінералів[21]. У зв'язку з цим особливого значення набуває стратегічне управління інноваційним розвитком підприємств хлібопекарської промисловості, яке орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів, що дозволяє більш гнучко реагувати і здійснювати своєчасні зміни, досягти конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

Відповідно досліджень Повержук У.Ю. хліб та хлібобулочні вироби, які виготовлені у пекарнях торгових мереж, складають конкуренцію продукції промислових підприємств, надану на реалізацію. В той же час автор зазначає, що на європейському ринку торговельні мережі поступово повертаються до партнерських відносин з виробником, оскільки зростання витрат на обслуговування устаткування та його оновлення вплинуло на перегляд пріоритетів і концентрацію уваги на торгівлі [15, с. 129].

Відтак, ми погоджуємося з думкою вчених-економістів, що інновації є джерелом розвитку лише за умови активного й ефективного їх використання, а також створення сприятливого середовища для їх впровадження. Тому вважаємо, що для того, щоб досягнути успіху підприємство хлібопекарської промисловості має виробляти і дотримуватися концептуальних положень та цілісного системного комплексного плану, що визначає довгостроковий курс розвитку, який і є його стратегією. При цьому, формування стратегії інноваційного розвитку та відповідно інноваційний шлях розвитку підприємства є підґрунтям і запорукою стабілізації ефективності та зростання конкурентоспроможності хлібопекарської промисловості.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою формування стратегії інноваційного розвитку хлібопекарської промисловості є створення організаційно-економічних умов для ефективного соціально спрямованого розвитку хлібопекарського промислового сектору, стабільного забезпечення населення якісною продукцією. Хлібопекарська промисловість як одна з провідних галузей харчової промисловості України є дійсно однією зі стратегічних галузей у розвитку вітчизняної економіки. Інноваційна діяльність хлібопекарської промисловості в умовах переходу економіки України на інноваційний шлях розвитку набуває особливого значення. Охопивши різні аспекти ринкових відносин, інноваційний процес сприяє зростанню виробництва, дає змогу підвищувати продуктивність праці, залучати до виробничої сфери нові резерви тому постає ключове завдання щодо формування стратегії інноваційного розвитку хлібопекарської промисловості України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виробництво хліба та хлібобулочних виробів в Україні на 99% забезпечується національними компаніями. Оскільки хліб відноситься до продуктів нетривалого зберігання то його виробництво традиційно розміщується поблизу до споживача [12]. Тому, у забезпеченні зростання економічного потенціалу, соціально-економічного та стратегічного існування держави хлібопекарська промисловість займає провідну

роль[16, с. 131]. Але в той же час назвати сьогодні хлібопекарський сектор економіки України прибутковим складно, тому що він характеризується рядом проблем, вирішення яких є нагальною проблемою сучасного вітчизняного розвитку держави.

Перехід до інноваційного шляху розвитку як підприємства так і економіки держави в цілому повинен бути одним з основних напрямків розвитку та політики економічного зростання. В той же час, проблеми економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності в сучасних умовах необхідно вирішувати за допомогою ефективних стратегій інноваційного розвитку. Саме тому проблема прискорення та стимулювання розвитку підприємств хлібопекарської промисловості на інноваційній основі є актуальною у теперішній час, тому є необхідність знаходити шляхи для активізації інноваційної діяльності. Відповідно цьому інноваційна стратегія є частиною стратегії розвитку підприємства й може бути спрямована на ефективне використання й збільшення потенціалу підприємства хлібопекарської промисловості[23].

Відтак, інноваційна стратегія підприємства являє собою цілеспрямований процес розробки і реалізації управлінських рішень, спрямованих на створення і розвиток продуктових і технологічних інновацій, принципи якого формуються загальною стратегією підприємства. В той же час інноваційна стратегія відноситься до рівня функціональних стратегій. Тобто, стратегічний план підприємства визначає цілі та напрями розвитку у всіх сферах господарської діяльності, в тому числі щодо інновацій. Тому, зазначимо, що інноваційна стратегія підприємства повинна бути орієнтована на реалізацію стратегічних цілей та принципів в інноваційній сфері, відповідно, необхідний механізм трансформації загальних стратегічних цілей у цільові установки і програми інноваційної діяльності [10, с. 68].

Розглядаючи інновації як засіб забезпечення стратегічних переваг підприємства, важливо відмітити, що стратегічний інноваційний розвиток не

можна описувати як одnobічну зміну, ми вважаємо, що це є комплекс заходів, який викликає різні трансформаційні процеси на підприємстві. І в свою чергу цей процес є складним та динамічним, що здійснюється за наявності впливу сукупності зовнішніх та внутрішніх факторів впливу. Зазначимо, що управління інноваційним розвитком підприємств хлібопекарської промисловості не повинно обмежуватися вибором лише інноваційної стратегії, воно має включати в себе процес побудови стратегічної інноваційної моделі розвитку підприємства, яка б адекватно оцінила та врахувала всі потенційні можливості підприємства.

Зазначимо, що для забезпечення поступового та рівномірного розвитку підприємства хлібопекарської промисловості необхідно реалізовувати інноваційні можливості, які відбуваються за рахунок перетворення ідей у нововведення. Відповідно саме від рівня інноваційного потенціалу підприємства хлібопекарської промисловості залежатиме формування ефективного управління інноваціями та забезпечення розвитку його діяльності. В той же час, високий рівень розвитку інноваційного потенціалу підприємства надає йому можливість запобігання кризовим явищам.

В той же час, мета інноваційної стратегії впливає із мети загальної стратегії підприємства і, перш за все, впливає на її зміст і сприяє її досягненню, а тому її можна виразити в наступних положеннях: ефективне освоєння нових товарів, послуг, забезпечення високих темпів економічного розвитку, передбачення глобальних змін в економічній ситуації і пошук таких рішень, які будуть спрямовані на зміцнення існуючих ринкових позицій і стабільний розвиток організації, підвищення конкурентоспроможності підприємств хлібопекарської галузі. Завдання стратегії розвитку підприємства полягає у формуванні основи, на які вже може вибудовуватися стратегія інноваційного розвитку, визначення її сутності та напрямів діяльності враховуючи потенціал підприємства [6].

На рисунку 1 представлені основні характеристики, які відображають сутність стратегії розвитку підприємства. Проведені дослідження дають можливість запропонувати концепцію формування та реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємств хлібопекарської промисловості, яка передбачає можливість вибору оптимального варіанту розвитку суб'єктів підприємництва саме на інноваційній основі з урахуванням їх ресурсних можливостей, і напрями здійснення довгострокової інноваційної політики за умови сприятливого інвестиційно-інноваційного середовища.

Відтак, першочергова увага при розробці інноваційної стратегії приділяється дослідженню внутрішнього середовища підприємства, його ресурсного потенціалу, яким визначаються можливості розширеного відтворення, допустимі обсяги та масштаби інноваційної діяльності, а також прийнятний характер впроваджуваних інновацій і ступінь радикальності можливих змін.

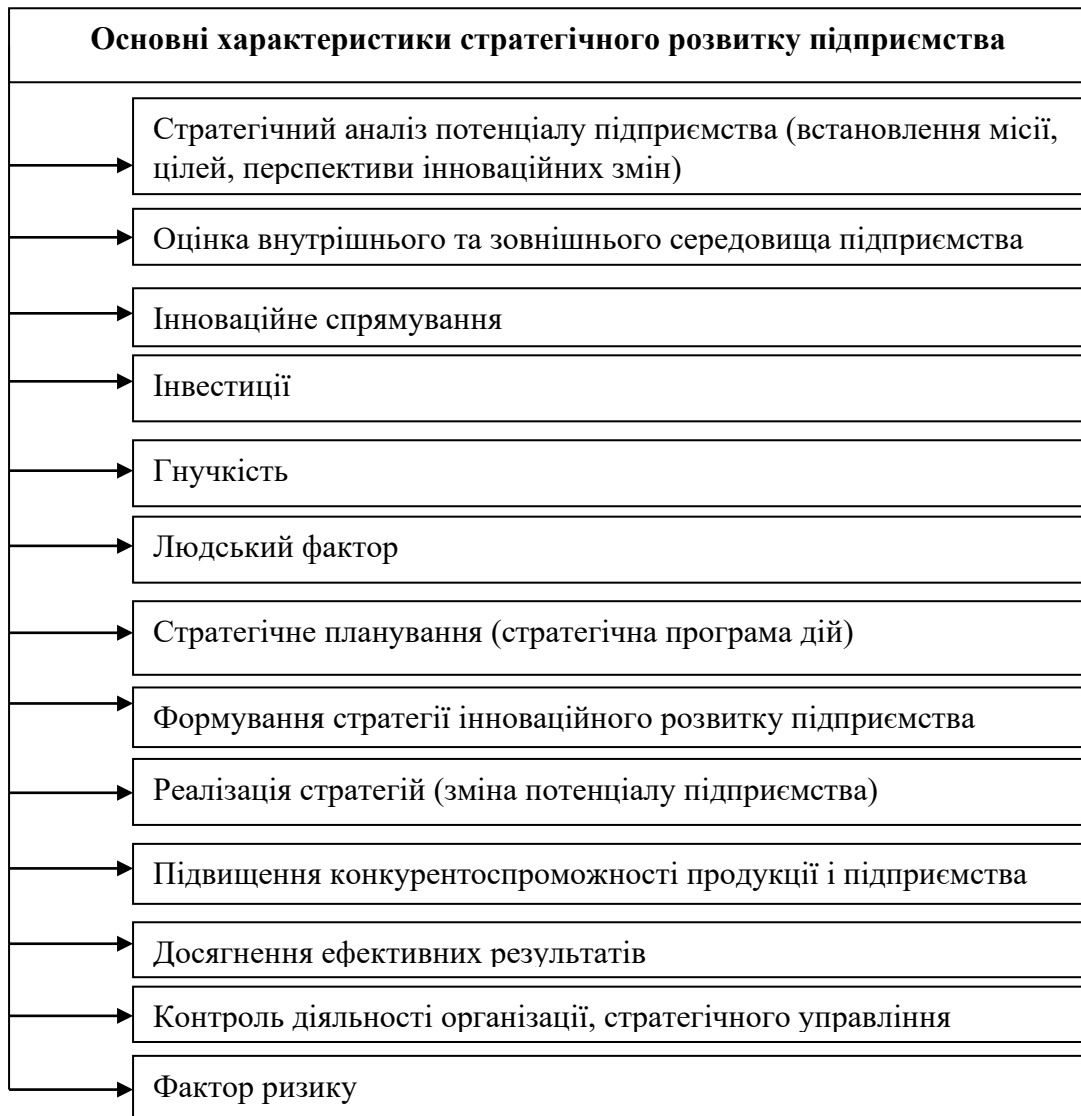

Рис. 1. Основні характеристики, які відображають сутність стратегії розвитку підприємства

Джерело: сформовано на основі власних досліджень [14].

Не менш важливим завданням в процесі управління інноваційним розвитком підприємства є аналіз ризиків, що можуть супроводжувати інноваційну діяльність підприємства, та оцінка рівня їх впливу [9, с. 34].

Наступним важливим етапом у формуванні стратегії інноваційного розвитку є побудова дерева цілей підприємства хлібопекарської промисловості України (Рис. 2).

Рис. 2. Дерево цілей підприємства хлібопекарської промисловості України

Джерело: удосконалено автором на основі [11].

Визначальним при розробці стратегії інноваційного розвитку підприємства є інноваційна спрямованість та активність його діяльності, яка характеризується інноваційним, виробничо-збутовим та ринковим потенціалами. При цьому, вибір ефективної стратегії інноваційного розвитку стає основою успіху інноваційної діяльності. Лише за умови правильного вибору стратегії інноваційного розвитку підприємство має шанси не тільки утримати, але і поліпшити позиції свої позиції (Рис. 3).

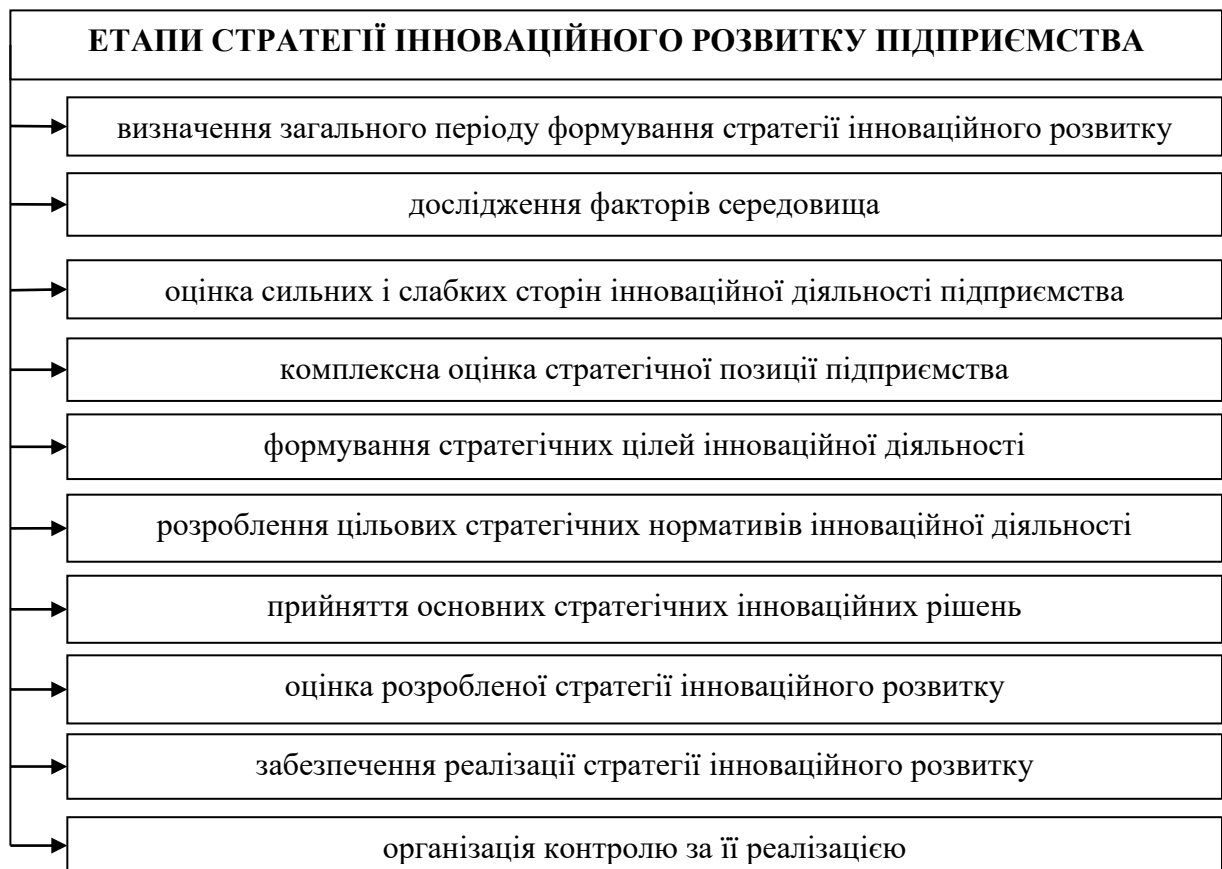

Рис. 3. Етапи формування стратегії інноваційного розвитку підприємства хлібопекарської промисловості України

Джерело: розроблено автором на основі опрацьованої літератури [1;8].

Зазначимо, що стратегія інноваційного розвитку є одним із альтернативних варіантів досягнення стратегічних цілей підприємства на основі залучення та спрямування інвестицій в інноваційні напрямки розвитку. У сучасних умовах саме такий шлях дає можливості формувати конкурентні переваги та створити умови для ефективної діяльності в довгостроковій перспективі.

З огляду на ці вимоги формування стратегії інноваційного розвитку будуватиметься з урахуванням основних принципів: переважання стратегічної спрямованості, орієнтація на потреби ринку, цілеспрямованість, комплексність, планомірність, інформаційна забезпеченість. При цьому інноваційний механізм підприємства має визначати напрями його змін відповідно до вимог зовнішнього середовища, окреслювати коло можливих інноваційних рішень, формувати інноваційні завдання залежно від типу обраної стратегії, створювати умови для оперативної реалізації інновацій [4].

Відтак, розробка стратегії інноваційного розвитку сучасного підприємства хлібопекарської промисловості повинна опиратись на пошук широкого кола можливостей використання інноваційного потенціалу. Це і внутрішні можливості підприємства, і зовнішнє ринкове середовище діяльності підприємства і впровадження інноваційного співробітництва та залучення інноваційної інфраструктури на ринку [17]. Механізм формування стратегії інноваційної розвитку хлібопекарської промисловості України відображений на рисунку 4.

Рис. 4. Механізм формування стратегії інноваційної розвитку хлібопекарської промисловості України

Джерело: сформовано автором

Відповідно до пропонованого механізму першим етапом розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства хлібопекарської промисловості є формулювання місії та цілей, на якому окреслюється коло майбутніх завдань, які мають бути реалізовані, та визначається позиція щодо напрямів інноваційного розвитку з врахуванням інноваційної спрямованості та активності підприємств досліджуваної галузі. Відповідно цього для розробки ефективної стратегії інноваційного розвитку наступним етапом має бути аналіз внутрішнього середовища діяльності підприємства.

Досягнення конкурентних переваг за рахунок використання сильних сторін підприємства і сильних сторін конкурентів; наявність необхідних ресурсів, наукового, технічного, виробничого, кадрового потенціалів; досягнення балансу між усіма структурними підрозділами підприємства; використання ефекту синергізму інноваційної діяльності як єдиної системи.

Відтак, зазначимо переваги такого пропонованого механізму формування стратегії інноваційної розвитку хлібопекарської промисловості України:

1) підприємство розглядають як цілісну систему, що дає змогу аналізувати концептуальні напрямки його діяльності та розвитку в поєднанні зі складовими внутрішнього та зовнішнього середовища;

2) передбачає ймовірність виникнення ситуацій із високим рівнем невизначеності та ризиковості;

3) акцентує як на проблемі раціонального використання й нарощування стратегічного потенціалу, так і завданні гнучкого розвитку підприємства в умовах динамічного зовнішнього середовища;

4) враховує теоретичні та методологічні особливості;

5) відбувається пошук можливостей реалізації інноваційного співробітництва;

5) визначає актуальність та ефективність аналітичних досліджень у стратегічному і тактичному управлінні підприємствами хлібопекарської промисловості [5].

Таким чином, стратегія інноваційного розвитку підприємства хлібопекарської промисловості встановлює оптимальну послідовність заходів щодо загальних напрямів виправлення ситуації, створення нової системи управління, оновлення виробництва, а також контролює і коригує виконання намічених заходів на основі здійснення поточного моніторингу.

Проведене дослідження вказує на те, що стратегія інноваційного розвитку має бути покликана не тільки створити необхідні умови для вирішення питань модернізації хлібопекарської промисловості України, формування нового технологічного укладу, фінансово-економічних та соціальних проблем, але й сприяти реалізації всього комплексу цілей соціально-економічного розвитку країни на найближчі роки. Під час розроблення стратегії інноваційного розвитку хлібопекарської промисловості необхідно враховувати зростаючу роль продовольства в умовах глобалізації світової економіки і зумовлене цим зростання цін на продукти харчування [13]. На рисунку 5 зображенні концептуальні засади реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства хлібопекарської промисловості.

Відтак, показником ефективності застосування стратегії інноваційного розвитку є інноваційна активність підприємства, однак при розробці стратегії не менш важливим елементом є і визначення порівняльних характеристик інноваційного потенціалу та інноваційного клімату.

Таким чином, обґрунтовуючи вибір інноваційної стратегії, керівники підприємств хлібопекарської промисловості повинні враховувати її відповідність базовій стратегії розвитку підприємства. При цьому формування стратегії інноваційного розвитку надасть можливість підприємствам хлібопекарської промисловості України реально оцінювати інноваційні проекти і впроваджувати їх, що, в цілому, сприятиме оптимізації інноваційної діяльності та поліпшенню економічної ситуації в країні в цілому в теперішній час.

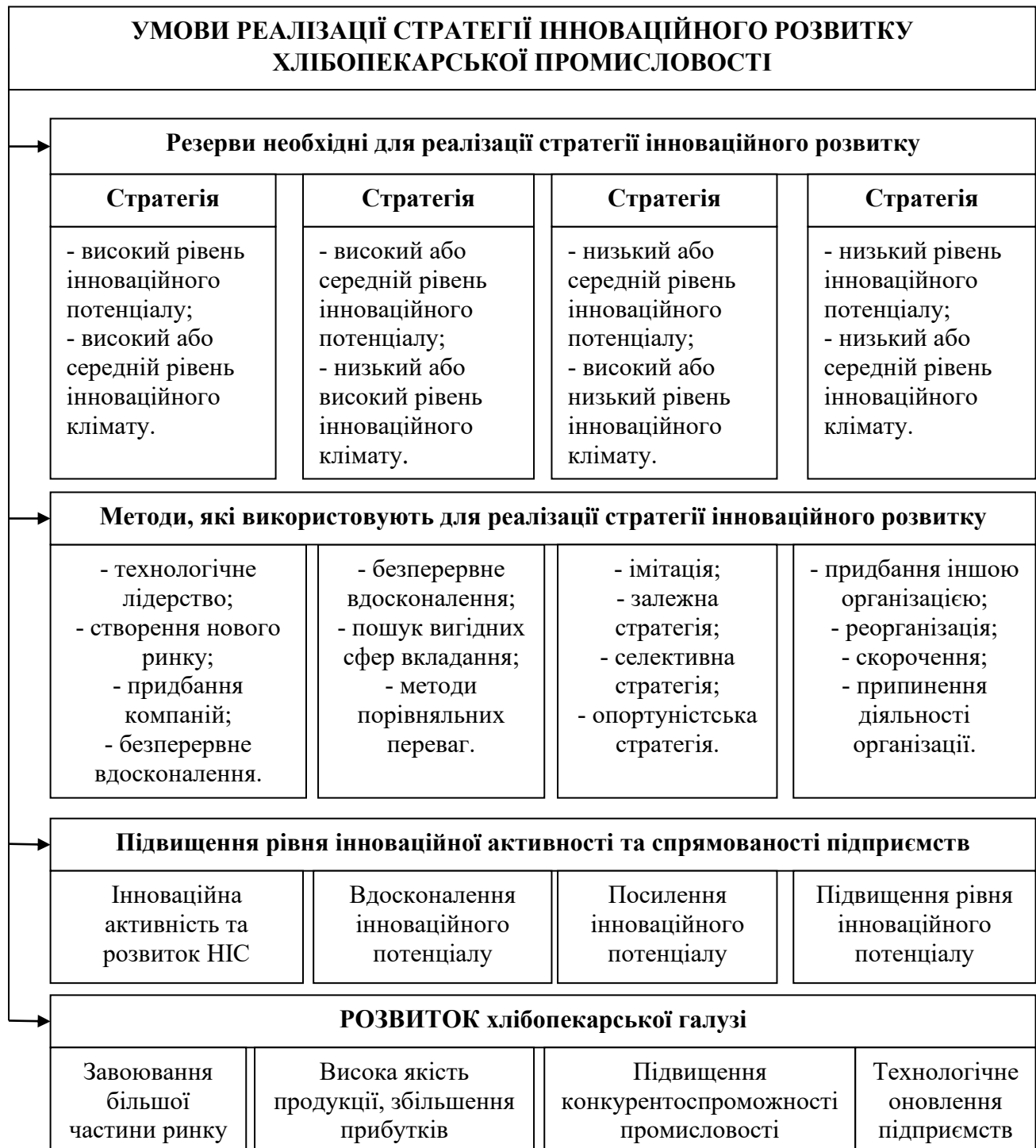

Рис. 5. Коцептуальні основи реалізації стратегії інноваційного розвитку хлібопекарської промисловості України

Джерело: сформовано автором на основі опрацьованої літератури

Саме тому, стратегію інноваційного розвитку підприємств хлібопекарської промисловості можна охарактеризувати як систему рішень, а саме: організаційних, інноваційних, маркетингових, технологічних та управлінських, які покликані здійснювати реалізацію набору заходів по вирішенню завдань і

досягненню стратегічних цілей. Таким чином, стратегія інноваційного розвитку покликана забезпечити формування та формалізацію цілого ряду заходів, які дозволять у майбутньому структурі управління змінити своє положення, тобто розробити тактичні заходи, що будуть складовими у досягненні стратегічних цілей досліджуваної галузі [19, с. 469].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, основними характеристиками при формуванні стратегії інноваційного розвитку підприємства є наступні: аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників; необхідність інвестиційної підтримки; необхідність урахування ризиків; спрямованість на досягнення результатів; здатність до гнучкості та адаптації до умов, сфера діяльності підприємства, номенклатура та асортимент її продукції, тривалість життєвого циклу товарів, можливість здійснювати моніторинг науково-технічної інформації щодо ринку новаций, рівень науково-технічного та технологічного потенціалу тощо. Тому, запровадження інновацій на підприємстві хлібопекарської промисловості України зумовлюються економічною необхідністю, оскільки підтримка належного рівня конкурентоспроможності в сучасних умовах неможлива без інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, розробку або придбання нових технологій, освоєння випуску нових продуктів, розвиток каналів збуту, підтримку позитивного іміджу торгової марки тощо.

При цьому для формування та реалізації стратегії інноваційного розвитку досліджуваної галузі можна застосовувати різні методи та моделі, але зважаючи на поведінку підприємства та зовнішнього середовища, формування ефективної стратегії інноваційного розвитку повинно закінчуватися розробкою стратегічних висновків за кожним видом діяльності щодо можливих альтернативних напрямів, які може обирати підприємство хлібопекарської промисловості на стадії реалізації стратегії інноваційного розвитку.

Література

1. Баришевська І.В., Малишенко Ю.Г., Склева К.В. Інноваційна стратегія підприємства як джерело його конкурентних переваг. *Modern Economics*. 2018. № 11. С. 13-18.
2. Бетехтіна Л.О. Особливості розвитку хлібопекарської галузі та її потенціал для інвестування. *Агросвіт*. 2012. № 6. С. 20-23.
3. Боковець В.В, Прутська Т.Ю. Формування та обґрунтування стратегії інноваційного розвитку корпоративних підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2017. № 6. С. 79-84.
4. Брінь П.В, Голтвянська Ю.В. Стратегія розвитку підприємства: сутність та класифікація. *Підприємництво та інновації*. 2021. № 1. С. 31-34.
5. Бурденюк Т.Г. Концептуальні засади стратегічного аналізу як окремого напрямку аналітичних досліджень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. URL: <http://www.vestnik-ecnom.mgu.od.ua/journal/2015/12-2015/56.pdf> (дата звернення: 17.07.2024).
6. Вискірка М.О. Основні інноваційні стратегії у підприємницькій діяльності. *Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти*. 2017. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/16350/7/511.pdf> (дата звернення: 05.08.2024).
7. Гришко А.М., Мельник А.О. Перспективи розвитку інноваційної діяльності підприємств в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. № 2. С. 178-184.
8. Гудзь О.І. Стратегія розвитку підприємства: сутність та класифікація. *Економічний журнал Мукачівського державного університету*. 2018. № 18. С. 346-352.
9. Захаркін О.О. Формування інноваційної стратегії підприємства з урахуванням рівня його ризикостійкості. *Економіка та держава*. 2015. № 8. С. 34-36.

10. Мельник Ю.М. Інноваційна стратегія підприємства як джерело його конкурентних переваг. *Економіка харчової промисловості*. 2015. №4. Т. 7. С. 67-72.
11. Місько Г.А. Формування складових економічної стратегії підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. № 2 (49). С. 114-119.
12. Новойтенко І.В., Малиновський В.В. Стан та основні тренди розвитку хлібопекарської промисловості України. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8314> (дата звернення: 12.08.2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.52
13. Паламаренко Я.В. Основи побудови стратегії розвитку галузі спиртової промисловості України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №19. С. 88-94.
14. Пащенко О.П. Сучасна парадигма стратегічного управління розвитком підприємства в контексті управління змінами. 2012. URL: https://km-news.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2012/10/rozdil-2_.pdf (дата звернення: 10.08.2024).
15. Повержук У.-Ю. М. Оцінка розвитку хлібопекарської промисловості в контексті формування валової доданої вартості областей України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 9. С. 129-132.
16. Поліщук І.І., Ящишена Я.О. Проблеми та перспективи розвитку хлібопекарської галузі в Україні. *Young Scientist*. 2016. № 5 (32). С. 131-133.
17. Пригара О.Ю. Механізм розробки інноваційної стратегії розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6128> (дата звернення: 15.08.2024).
18. Прохорова В.В., Божанова О.В. Стратегічно-орієнтовані напрями інноваційного розвитку промислового підприємства. *Economics Bulletin*. 2020. № 2. С. 132-140.
19. Свідерський В.П. Пустова В.В. Лазарев Б.О. Формування та

реалізація інноваційної стратегії розвитку підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. № 16. С. 468-473.

20. Семенюк О.М. Вибір та обґрунтування інноваційних стратегій підприємств. *Економічний форум*. 2013. № 3. С. 139-144.

21. Сичевський М.П., Шпичак О.М., Коваленко О.В., Куць О.І., Бокій О.В. Тенденції та перспективи розвитку хлібопекарського виробництва в європейських країнах. *Економіка АПК*. 2020. № 7. С. 55-67.

22. Лагодієнко В.В., Завгородній А.В. Інноваційні аспекти формування конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 1. С. 203-209.

23. Терьошкіна Н.Є. Інноваційна стратегія в системі управління національною економікою. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2014. №2. С.151-161.

References

1. Baryshevska, I.V., Malyshenko, Y.G. and Skleva, K.V. (2018), “Innovative strategy of the enterprise as a source of its competitive advantages”, *Modern Economics*, vol. 11, pp. 13-18.

2. Betekhtina, L.O. (2012), “Peculiarities of the development of the bakery industry and its potential for investment ”, *Ahrosvit*, vol. 6., pp. 20-23.

3. Bokovets, V.V. and Prutska, T.Y. (2017), “Formation and justification of the strategy of innovative development of corporate enterprises”, *Infrastruktura rynku*, vol. 6., pp. 79-84.

4. Brin, P.V. and Holtvyanska Y.V. (2021), “Enterprise development strategy: essence and classification”, *Pidpryemnytstvo ta innovatsii*, vol. 1, pp. 31-34.

5. Burdenyuk, T.G. (2015), “Conceptual principles of strategic analysis as a separate direction of analytical research”, *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. [Online], available at: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/12-2015/56.pdf> (Accessed 17 Jule 2024).

6. Vyskyrka , M.O. (2017), “Basic innovative strategies in entrepreneurial activity”, *Rozvytok yevropeiskoho prostoru ochyma molodi: ekonomichni, sotsialni ta pravovi aspekty*, [Online], available at: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/16350/7/511.pdf> (Accessed 05 Aug 2024).

7. Hryshko, A.M. and Melnyk, A.O. (2020), “Prospects for the development of innovative activities of enterprises in Ukraine”, *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Ekonomika i upravlinnia*, vol. 2, pp. 178-184.

8. Hudz, O.I. (2018), “Enterprise development strategy: essence and classification”, *Ekonomichni zhurnal Mukachivskoho derzhavnoho universytetu*, vol. 18, pp. 346-352.

9. Zakharkin, O.O. (2015), “Formation of the innovative strategy of the enterprise taking into account the level of its risk tolerance”, *Ekonomika ta derzhava*, vol. 8, pp. 34-36.

10. Melnyk, Y.M. (2015), “Innovative strategy of the enterprise as a source of its competitive advantages”, *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, vol. 4 (7), pp. 67-72.

11. Misko, G.A. (2013), “Formation of the components of the enterprise's economic strategy”, *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, vol. 2 (49), pp. 114-119.

12. Novoitenko, I. and Malinovskiy, V. (2020), “State and main trends of the development of the bread bakery industry in Ukraine”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8314> (Accessed 12 Aug 2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.52

13. Palamarenko, Y.V. (2017), “The basics of building a strategy for the development of the alcohol industry of Ukraine”, *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 19, pp. 88-94.

14. Pashchenko, O.P. (2012), “The modern paradigm of strategic management of enterprise development in the context of change management”, [Online], available

at: https://km-news.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2012/10/rozdil-2_.pdf (Accessed 10 Aug 2024).

15. Poverzhuk, U.-Yu. M. (2016), "Evaluation of the development of the bakery industry in the context of the formation of the gross added value of the regions of Ukraine", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 9, pp. 129-132.

16. Polishchuk, I.I. and Yashchyshena, I.O. (2016), "Problems and prospects of the development of the bakery industry in Ukraine", *Young Scientist*, vol. 5 (32), pp. 131-133.

17. Prygara, O. Yu (2018), "Mechanism of development of innovative strategy of an enterprise", *Efektyvna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6128> (Accessed 19 Aug 2024).

18. Prokhorova, V.V. and Bozhanova, O.V. (2020), "Strategically oriented directions of innovative development of an industrial enterprise", *Economics Bulletin*, vol. 2, pp. 132-140.

19. Svidersky, V.P., Pustova, V.V. and Lazarev, B.O. (2018), "Formation and implementation of an innovative strategy for the development of the enterprise", *Ekonomika i suspilstvo*, vol. 16, pp. 468-473.

20. Semenyuk, O.M. (2013), "Selection and justification of innovative strategies of enterprises", *Ekonomichnyi forum*, vol. 3, pp. 139-144.

21. Sychevskyi, M.P., Shpychak, O.M., Kovalenko, O.V., Kuts, O.I. and Bokii, O.V. (2020), "Trends and prospects for the development of bakery production in European countries", *Ekonomika APK*, vol. 7, pp. 55-67.

22. Lagodienko, V.V. and Zavhorodnii, A.V. (2021), "Innovative aspects of the formation of competitiveness of food industry enterprises", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 2, pp. 203-209.

23. Teryoshkina, N.E. (2014), "Innovative strategy in the national economy management system", *Marketynh i menedzhment innovatsii*, vol. 2, pp. 151-161.

Стаття надійшла до редакції 14.12.2024 р.